06/12/2020

“Ο Άγιος Νικόλαος και η τιμή του στη Σάμο”

/ Γνώμες

Αριστείδης Γ. Θεοδωρόπουλος Εκπαιδευτικός

Ο λαοφιλής προστάτης των ναυτικών άγιος Νικόλαος ο θαυματουργός και μυροβλύτης γεννήθηκε στα Πάταρα της Λυκίας το δεύτερο μισό του 3ου μ.Χ. αιώνα. Μετά τον πρόωρο θάνατο των ευσεβών και εύπορων γονέων του, διένειμε την πατρική περιουσία στους φτωχούς. Ήταν κεκοσμημένος με πολλές αρετές και φλεγόταν από αγάπη στον Κύριο ημών Ιησού Χριστό. Το γεγονός αυτό τον παρακίνησε στο να καρεί μοναχός στη Μονή της Σιών στα Μύρα της Λυκίας.

Εκεί εξελέγη αργότερα ηγούμενος, ενώ αξιώθηκε διά θεϊκής αποκαλύψεως να ανέλθει στον επισκοπικό θρόνο των Μύρων της Λυκίας. Αναδείχθηκε δογματικός ποιμένας και σοφός διδάσκαλος με αξιοθαύμαστη ευγλωττία, ενώ υπήρξε σφοδρός πολέμιος και οξύς επικριτής των ειδωλολατρικών θρησκειών και των αιρετικών διδασκαλιών. Εκήρυττε πάντα την προς τον πλησίον αγάπη, γι’αυτό και ανέπτυξε

πλούσια φιλανθρωπική δράση. Κατά τη διάρκεια των διωγμών του Διοκλητιανού (303 – 305 μ.Χ.) συνελήφθη και φυλακίσθηκε, αλλά επί των ημερών του Μεγάλου Κωνσταντίνου απελευθερώθηκε και επανήλθε στην επισκοπική του έδρα.

Το 325 μ.Χ. έλαβε μέρος στην Α’ Οικουμενική Σύνοδο στη Νίκαια της Βιθυνίας και καταπολέμησε τον αιρετικό Άρειο. Εκοιμήθη σε βαθύ γήρας περί το 333 μ.Χ., η δε πανίερη μνήμη του τιμάται σε Ανατολή και Δύση στις 6 Δεκεμβρίου. Ο υμνηθείς ως “των αδικουμένων θερμότατος προστάτης και των πλανωμένων οδηγός” άγιος Νικόλαος κατέστη “πηγή θαυμάτων ανελλιπής” και τα ιερά και χαριτόβρυτα λείψανά του ,των οποίων η ανακομιδή εορτάζεται στις 20 Μαϊου, ανέβλυσαν μύρο, ενώ το 1087 μετεκομίσθησαν στο Μπάρι της Ιταλίας.

Επ’ονόματί του ανεγέρθηκαν στην Ελλάδα και σε ολόκληρο τον ορθόδοξο κόσμο πολυάριθμοι μεγάλοι και μικροί ναοί, αλλά και ιστορικές μονές (Άνδρος, Εύβοια, Αρκαδία, Μετέωρα, Ιωάννινα, Λευκάδα, Θήρα). Ιδιαίτερη η τιμή του σε παραλιακές πόλεις και νησιά της πατρίδος μας, ενώ τιμάται ως πολιούχος άγιος στον Βόλο, την Κοζάνη, την Αλεξανδρούπολη, τον Πολύγυρο, τη Σύρο, την Κω, την Κάλυμνο, τον Άγιο Νικόλαο Κρήτης, το Πλωμάρι Λέσβου, τις Οινούσσες, τις Σπέτσες, την Κάρυστο, το Γαλαξίδι, την Πάργα, τον Αστακό, τη Μεγαλόπολη και ως συμπολιούχος στον Πειραιά, το μεγαλύτερο λιμάνι στην πατρίδα μας, όπου ο ομώνυμος εμβληματικός και μεγαλοπρεπής ναός θεμελιώθηκε το 1879.

Ιστορικοί ναοί του Αγίου Νικολάου υπάρχουν και στις περισσότερες παραλιακές πόλεις της Ελλάδος, όπως στο Ναύπλιο(1836), την Καλαμάτα(1859), την Πάτρα(1885) και τη Χαλκίδα(1890), ενώ περικαλλείς ναοί προς τιμήν του κοσμούν και πόλεις της ηπειρωτικής Ελλάδος (Πύργος, Σπάρτη, Άμφισσα, Λάρισα, Τρίκαλα), καθώς και την Αττική (οδός Ασκληπιού-Αθήνα, Κάτω Πατήσια, Καισαριανή, Καλλιθέα, Νίκαια, Χαλάνδρι). Ξεχωριστή και με αξιοσημείωτο ενδιαφέρον είναι η τιμή του λαοφιλούς αγίου Νικολάου και στο ιστορικό και εύανδρο νησί της Σάμου, αφού στον θαυματουργό και προστάτη άγιο των ναυτικών είναι αφιερωμένοι ο μητροπολιτικός ναός της πόλεως Σάμου, ο μεγαλύτερος ναός του νησιού, ευρισκόμενος στο Κοκκάρι, ο μεγαλοπρεπής ναός στον Όρμο Καρλοβάσου, οι ενοριακοί ναοί στα Κουμέϊκα (θεμελιώθηκε το 1841,αποπερατώθηκε το 1844 και ανακαινίσθηκε εκ βάθρων το 1886)και τον Όρμο Μαραθοκάμπου (παλαιό μετόχιο της Ιεράς Μονής Κουτλουμουσίου του Αγίου Όρους, αποπερατώθηκε το 1772 και ανακαινίσθηκε εκ βάθρων το 1962),αλλά και ο αρχαιότερος ναός στους Μυτιληνιούς(χρονολογείται από το 1624).

Επίσης επ’ονόματί του τιμούνται ιστορικός ναός στο Παλαιό Καρλόβασι, γνωστός με την προσωνυμία “Άγιος Νικόλαος ο Αναπλιώτης”,αφού το 1715 ή το 1769 Πελοποννήσιοι οικιστές από το Ναύπλιο έφεραν την εικόνα του αγίου, ιστορικός

ναός στο Πυθαγόρειο, ανεγερθείς πριν το 1666 πάνω στα θεμέλια αρχαίου ναού, ο κοιμητηριακός ναός στο Μεσόγειο(Κάτω Αρβανίτες),ανακαινισθείς το 1888, καθώς και πολυάριθμοι άλλοι ναοί διάσπαρτοι σε ολόκληρο το νησί, τόσο σε ορεινές εξοχικές τοποθεσίες όσο και σε θελκτικές παραθαλάσσιες περιοχές, όπως στα Αυλάκια, το Ποσειδώνιο, το Μαλαγάρι, το Κουρούντερε, το Ποτάμι, το Ποτοκάκι και το Ηραίο.

Ο τρίκλιτης βασιλικής μετά τρούλου ιστορικός μητροπολιτικός ναός του πολιούχου της πόλεως Σάμου Αγίου Νικολάου ανεγέρθηκε περί τα μέσα του 19ου αιώνα στη θέση ομωνύμου εξωκκλησίου, το οποίο χρονολογείτο από το 1779 και ήταν μετόχιο της Ιεράς Μονής Αγίας Ζώνης Βλαμαρής Σάμου. Ανακαινίσθηκε το 1857 και εξωτερικά κοσμείται με καλαίσθητο μαρμάρινο κωδωνοστάσιο.Αξιοπρόσεκτο είναι το μαρμάρινο τέμπλο του ναού, το οποίο φιλοτέχνησε ο επιφανής Τήνιος μαρμαρογλύπτης Νικόλαος Περάκης, καθώς και ο ξυλόγλυπτος και επιχρυσωμένος αρχιερατικός θρόνος και άμβωνας.

Η εφέστιος εικόνα του αγίου αποτελεί δώρο του εκ Χώρας Σάμου Πατριάρχου Ιεροσολύμων Κυρίλλου Β’ κατά το έτος 1858 και επαργυρώθηκε το 1890. Η εορτή του πολιούχου και εφόρου της πόλεως Σάμου αγίου Νικολάου στις 6 Δεκεμβρίου αποτελεί για την ιστορική πρωτεύουσα του νησιού την επίσημη τοπική θρησκευτική εορτή ,η οποία εορτάζεται κατ’έτος με ιδιαίτερη λαμπρότητα και με Λιτανεία της Ιεράς του Εικόνος. Στο γραφικό παραθαλάσσιο χωριό Κοκκάρι δεσπόζει ο μεγαλοπρεπής ναός του Αγίου Νικολάου, ο οποίος με συνολικό εμβαδό 705,5 τ.μ. είναι ο μεγαλύτερος ναός της Σάμου και ένας από τους μεγαλύτερους ναούς στην ευρύτερη περιφέρεια των νησιών του Αιγαίου.

Πρόκειται για τρίκλιτη βασιλική μετά τρούλου και δύο κωδωνοστασίων, η οποία θεμελιώθηκε στις 18 Σεπτεμβρίου 1902 επί των ημερών του ηγεμόνος Αλεξάνδρου Μαυρογένους, τα δε σχέδια εκπόνησε ο αρχιτέκτονας Άγγελος Αγγελίδης. Το έργο της ανεγέρσεως διακόπηκε το 1908 επί ηγεμονίας Ανδρέου Κοπάση, αλλά συνεχίστηκε το 1933 με την πολύτιμη συνδρομή του Ιωάννου Ελισσαβίτου και υπό την επίβλεψη του μηχανικού Π.Χατζηκωνσταντή. Τα εγκαίνια του μεγαλοπρεπούς ναού του Αγίου Νικολάου Κοκκαρίου τελέσθηκαν στις 8 Δεκεμβρίου 1963 από τον τότε Τοποτηρητή της Ιεράς Μητροπόλεως Σάμου και Ικαρίας, Μητροπολίτη Παροναξίας κυρό Επιφάνιο.

Ο ναός κοσμείται στο κεντρικό κλίτος με μαρμάρινο τέμπλο,έργο του Τηνίου Νικολάου Περάκη το 1938,και στα δύο πλαϊνά κλίτη με μαρμάρινα τέμπλα,έργα του Τηνίου Ιωάννου Φιλιππότη. Η εφέστιος εικόνα του αγίου , η οποία συνδέεται με αξιοσημείωτα θαύματα, ιστορήθη το 1909 στο Άγιον Όρος με δαπάνη του ιατρού Γεωργίου Παπαδιαμαντή, ενώ αξιόλογη είναι και η ιστορηθείσα το 1853 διά χειρός

Γεωργίου Ιερέως του Κρητός φορητή εικόνα, στην οποία ο θαυματουργός άγιος απεικονίζεται ένθρονος. Ο μεγαλοπρεπής τετρακιόνιος βυζαντινού ρυθμού μετά τρούλου και δύο επιβλητικών κωδωνοστασίων ναός του Αγίου Νικολάου στον Όρμο Καρλοβάσου αποτελεί σημείο αναφοράς για κατοίκους και επισκέπτες του νησιού ,αφού εντυπωσιάζει με την επιβλητική αρχιτεκτονική του μορφή.

Ο ναός θεμελιώθηκε στις 30 Απριλίου 1904 και αποπερατώθηκε στις 30 Σεπτεμβρίου 1906 με την πολύτιμη συνδρομή του επιφανούς βυρσοδέψη Γεωργίου Βλιάμου και υπό την επίβλεψη του αρχιτέκτονος Αγγέλου Αγγελίδη. Στο εσωτερικό του ναού θαυμάζει ο επισκέπτης τον μαρμάρινο αρχιερατικό θρόνο και άμβωνα, έργα του 1939 του Τηνίου Νικολάου Περάκη,ο οποίος το 1936 φιλοτέχνησε και το μαρμάρινο προσκυνητάριο με την εφέστιο εικόνα του θαυματουργού αγίου, η οποία επαργυρώθηκε το 1873 διά χειρός Θ. Δροσινού. Η Πρόνοια του Θεού θέλησε ο υμνηθείς ως “κανόνας πίστεως και εικόνα πραότητος” άγιος Νικόλαος να φανερωθεί θαυματουργικά στη Σάμο το έτος 1920,κατά το οποίο φέτος συμπληρώνονται 100 έτη από το θαυμαστό και συγκλονιστικό αυτό γεγονός (1920 – 2020).

Συγκεκριμένα σε ορεινή δασώδη περιοχή έξω από το δροσερό και καταπράσινο χωριό Πάνδροσο(Πάνω Αρβανίτες),το οποίο είναι το υψηλότερο υψομετρικά χωριό της Σάμου με υψόμετρο 630 μ.,ο θαυματουργός άγιος Νικόλαος εμφανίσθηκε τρεις φορές το 1920 στη δωδεκάχρονη Ευθαλία Βούρου (1908 – + 1993),λέγοντάς της να ενημερώσει τον ιερέα του χωριού ότι σε πέτρινο λόφο της περιοχής πρέπει να σκάψουν για να βρουν την επί πολλά χρόνια θαμμένη εικόνα του. Κατόπιν θα έπρεπε να ανεγείρουν στον χώρο της ευρέσεως ναό επ’ονόματί του,σύμφωνα άλλωστε και με την επιθυμία του ίδιου του αγίου. Η πρώτη εμφάνιση που έκανε ο άγιος, προκάλεσε δυσπιστία, αλλά μετά από την τρίτη εμφάνιση κάτοικοι από το χωριό Πάνδροσο με επικεφαλής τον ιερέα, τον πρόεδρο και τον πατέρα της Ευθαλίας πήγαν στον χώρο, όπου είχε υποδείξει ο ίδιος ο άγιος και αφού έσκαψαν προσεκτικά, βρήκαν τα θεμέλια ενός παλαιού ναού και την επί πολλά χρόνια θαμμένη κεραμιδένια εικόνα.

Μετά την εύρεση της εικόνος του αγίου ξεκίνησε ο αγώνας σ’αυτόν τον ευλογημένο χώρο για την ανέγερση του ναού ,ο οποίος αποπερατώθηκε περί τα τέλη του 1928. Αξιοσημείωτο είναι ότι πλήθος κόσμου από πολλά χωριά του νησιού ανέβαινε ευλαβικά στον νεόδμητο και ορατό από πολλά σημεία της νοτιοανατολικής Σάμου ναό για να προσκυνήσει τον θαυματουργικά φανερωθέντα άγιο Νικόλαο. Μετά τη θαυματουργή φανέρωση του αγίου η Ευθαλία Βούρου αφιερώθηκε στον Κύριο και ενδύθηκε το μοναχικό σχήμα,μετονομασθείσα σε Ευπραξία. Εγκαταβίωσε στην ιδρυθείσα το 1930 υπό του αγίου Ανθίμου του Χίου

(+ 15 Φεβρουαρίου 1960) Ιερά Μονή Παναγίας Βοηθείας Χίου επί 54 ολόκληρα χρόνια μέχρι την κοίμησή της στις 23 Οκτωβρίου 1993. Η ιδιαίτερη τιμή που απολαμβάνει ο θαυματουργός και μυροβλύτης άγιος Νικόλαος στη νήσο Σάμο σε συνδυασμό με τους πολυάριθμους ναούς του αγίου και το υπερφυές γεγονός της θαυματουργής φανέρωσής του το 1920 τον καθιστά πολιούχο, προστάτη και έφορο ολόκληρης της ευάνδρου νήσου Σάμου με την πλούσια εκκλησιαστική κληρονομιά και τη μακρόχρονη θρησκευτική παράδοση. Είθε ο λαοφιλής και θαυματουργός ιεράρχης των Μύρων της Λυκίας να πρεσβεύει αδιάλειπτα στον Κύριο για την πνευματική προκοπή και σωτηρία όλων των ορθοδόξων χριστιανών και με τη θαυματουργή χάρη του, επικαλούμενοι τις πρεσβείες του, να μας απαλλάξει από κάθε ασθένεια και δοκιμασία.

Φορητή εικόνα του Αγίου Νικολάου (1853) στον ομώνυμο Ιερό Ναό Κοκκαρίου Σάμου

Η εφέστιος αργυροεπένδυτη εικόνα του Αγίου Νικολάου στον ομώνυμο Ιερό Ναό Όρμου Καρλοβάσου Σάμου

Η ανθοστόλιστη εφέστιος εικόνα του Αγίου Νικολάου στον ομώνυμο Ιερό Ναό Πυθαγορείου Σάμου

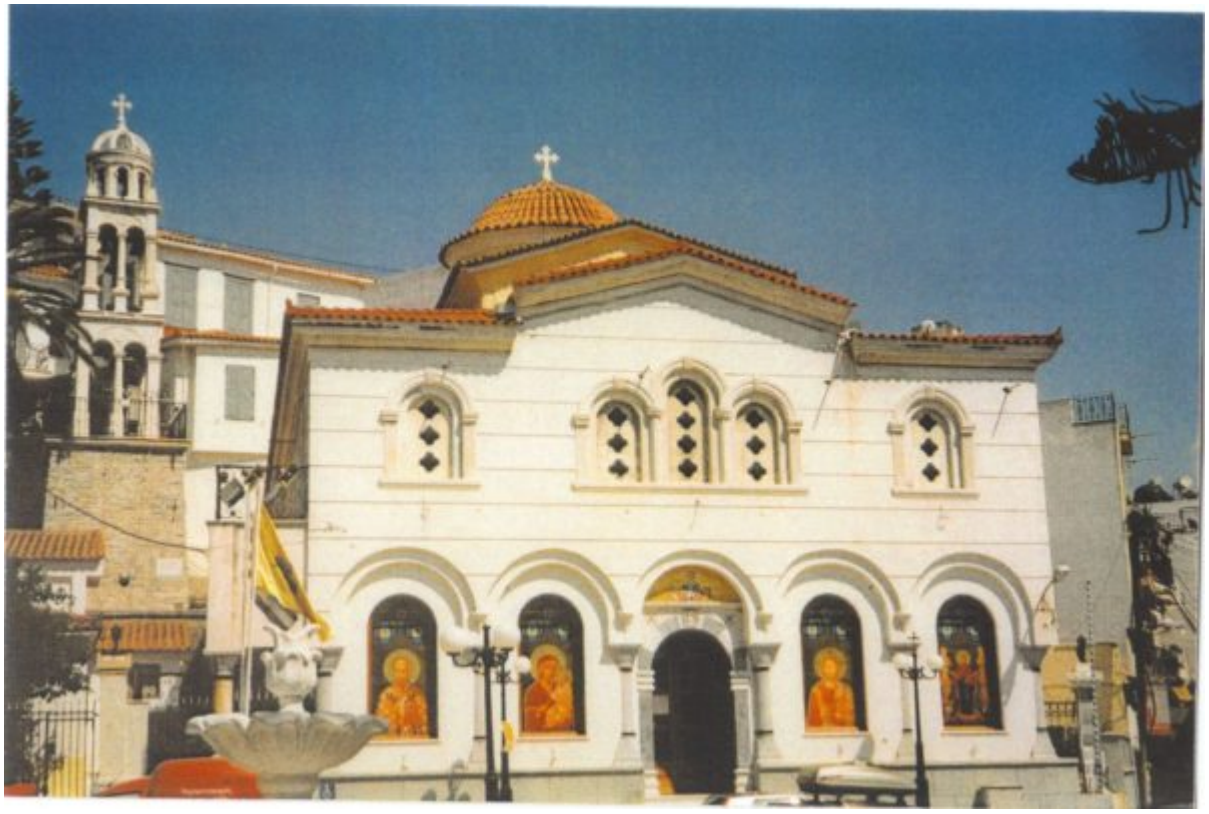

Ο ιστορικός Ιερός Μητροπολιτικός Ναός Αγίου Νικολάου πολιούχου πόλεως Σάμου

Ο μεγαλοπρεπής Ιερός Ναός Αγίου Νικολάου Κοκκαρίου.Είναι ο μεγαλύτερος ναός

της νήσου Σάμου

Ο Ιερός Ναός Αγίου Νικολάου Πανδρόσου Σάμου.Ανεγέρθηκε στον χώρο ευρέσεως της εικόνος του Αγίου Νικολάου μετά την κατά το έτος 1920 θαυματουργή φανέρωση του Αγίου

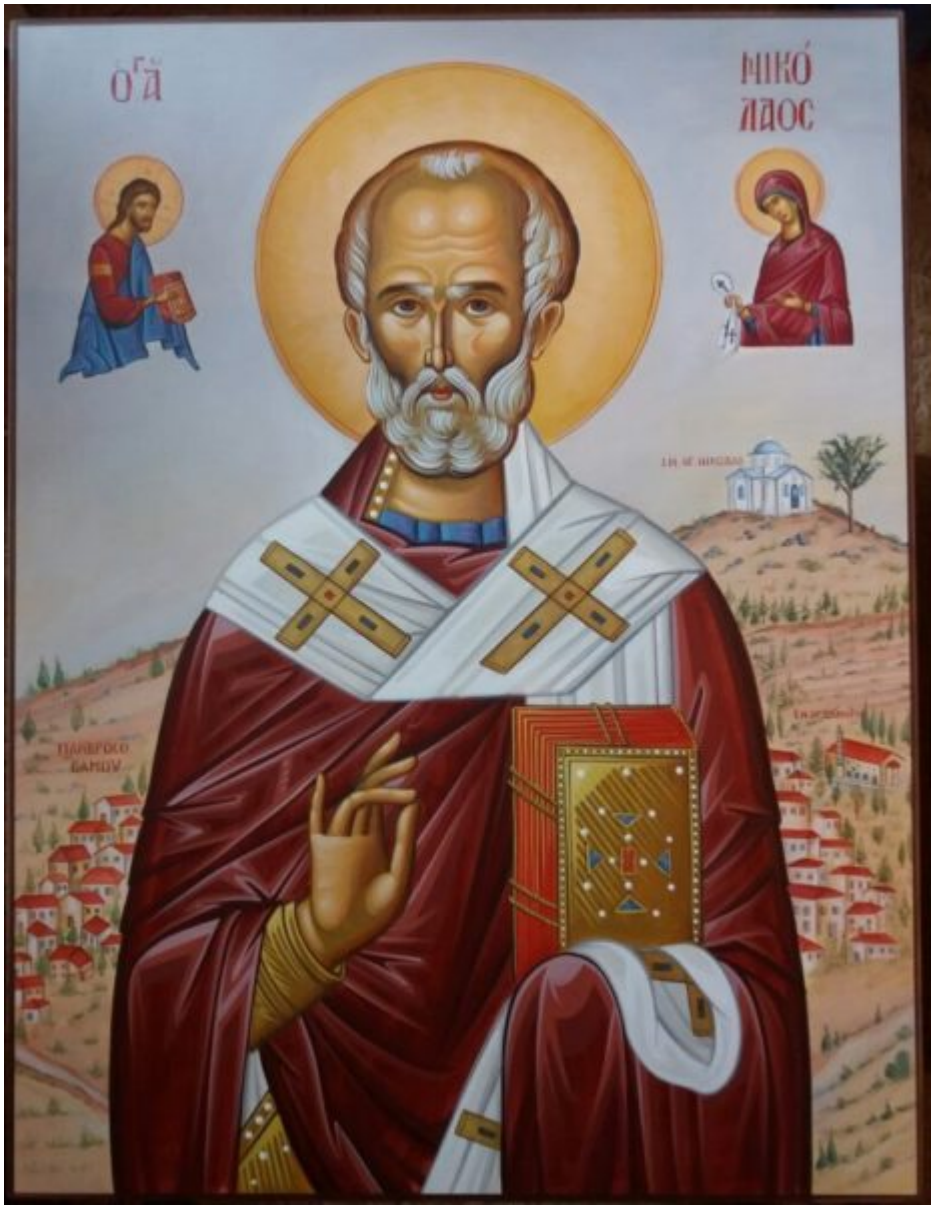

Φορητή εικόνα του Αγίου Νικολάου διά χειρός Ιωάννου Βουρδαχά στον Ιερό Ναό Αγίου Δημητρίου Πανδρόσου Σάμου. Ιστορήθη εις ανάμνηση της κατά το έτος 1920 θαυματουργής φανέρωσης του Αγίου στο Πάνδροσο Σάμου.